

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af korte og alternative fødevarekæder
i EU: agroøkologiens rolle**

(initiativudtalelse)

(2019/C 353/11)

Ordfører: **Geneviève SAVIGNY**

Plenarforsamlingens beslutning	24.1.2019
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	28.6.2019
Vedtaget på plenarforsamlingen	17.7.2019
Plenarforsamling nr.	545
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	135/7/21

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU understreger i denne udtalelse, at korte fødevarekæder og agroøkologi er nye mål for det europæiske landbrug. Selv om disse innovative fremgangsmåder har stået i kontrast til globaliseringen af landbrugssystemerne, har de igennem mere end 50 år fået struktur. De er blevet undersøgt i talrige nationale og europæiske forskningsprogrammer, der er blevet ydet offentlig og privat støtte til udviklingen af dem, og de har tiltrukket stadig flere nye landbrugere. Agroøkologiens og de korte fødevarekæders kapacitet og relevans som en løsning på fødevarerudfordringerne er således blevet bekræftet. De vil kunne udgøre en vigtig søjle i en politik, der fokuserer på bæredygtige fødevarer og realisering af bæredygtighedsmålene inden for de kommende ti år (2030).

1.2. I hele Europa udvikles der innovative systemer, der bringer forbrugerne og producenterne tættere på hinanden, som f.eks. CSA (*community supported agriculture* — fællesskabsstøttet landbrug) og andre former for »madkasser«. Mange af disse producenter driver økologisk landbrug eller anvender andre driftsmetoder, der respekterer miljøet, men som ikke har noget officielt navn. De lokale myndigheder er ofte inddraget, idet de indfører lokale fødevarerforvaltningssystemer med deltagelse af forskellige interessenter, og navnlig fremmer brugen af lokale produkter i institutionskøkkener. Salg i korte fødevarekæder udgør en reel mulighed for de små bedrifter for at øge brugen af merværdi og rentabilitet. Denne tilbageflytning skaber lokal beskæftigelse og dynamik, og de landbrugere, der deltager heri, er meget engagerede. For forbrugerne er det en kilde til friske produkter af god kvalitet, fyldt med historie og menneskelige relationer, som skaber interesse for ernæring og produkternes værdi.

1.3. Denne produktions-distributionsform er ikke egnet til alle landbrugsbedrifter på grund af produktionens art, den geografiske placering eller fraværet af en bybefolkning, der kan forbruge f.eks. al den vin eller al den olivenolie, der produceres i et udpræget landbrugsområde. Den kan heller ikke erstatte behovet for fødevarer, der ikke er produceret lokalt. I længere fødevarekæder er systemer med europæiske kvalitetsmærker (beskyttet geografisk betegnelse, beskyttet oprindelsesbetegnelse, garanteret traditionel specialitet) en kilde til identifikation og værdiforøgelse, der letter forbrugernes valg.

1.4. I denne forbindelse betragter EØSU fremkomsten af agroøkologien som et nyt fødevarer- og landbrugsparadigme. Agroøkologien, der på én gang er videnskab, teknik og social bevægelse, forholder sig til fødevarsystemet i dets helhed og har til formål at bringe producenten tættere på omgivelserne ved at bevare eller endog genskabe agro-øko-socio-systemets kompleksitet og rigdom. Agroøkologien, der støttes af FAO, og som har været genstand for talrige undersøgelser og konferencer, er i kraftig udvikling i Europa, herunder på institutionelt plan inden for rammerne af nationale programmer for udvikling af landbruget.

1.5. EØSU mener, at agroøkologien er det pejlemærke, som det europæiske landbrug bør have for øje, idet landbrugets udvikling i sagens natur er afhængig af, at naturressourcerne bevares. Med inspiration fra vellykkede modeller som f.eks. økologisk landbrug (dog ikke visse »industrielle« afarter af økologi), permakultur og andre traditionelle landbrugssystemer bør omstillingen i retning af en nedbringelse af mængden af hjælpestoffer, revitalisering af jordbunden, indførelse af varierede afgrøder og beskyttelse af biodiversiteten fremmes og værdsættes.

1.6. EØSU ønsker, at agroøkonomien udbredes på EU-plan med udgangspunkt i en handlingsplan, der er struktureret ved hjælp af forskellige løftestænger på lokalt, regionalt og europæisk plan. En samlet fødevarepolitik, der fremmes af EØSU, kan danne rammen. Blandt de vigtigste foranstaltninger kan nævnes:

- stille finansiering til rådighed til indførelsen af det nødvendige udstyr på individuelt og kollektivt plan (anden søjle i den fælles landbrugspolitik)
- anvende fødevarerlovgivningen på en måde, der er tilpasset de små producenter, med fleksibilitet for produktion i lille skala, kravene til mærkning osv.
- indføre eller styrke passende uddannelse og rådgivning i omstilling, direkte salg og agroøkologi
- fremme netværk for udveksling mellem landbrugere
- styre forskningen i retning af agroøkologi og de behov, som producenterne i korte fødevarekæder har
- i lokalsamfundene bør der indføres egnede konkurrenceregler for at fremme forsyningen til institutionskøkkener gennem korte og lokale fødevarekæder.

2. Indledning

2.1. Behovet for at udvikle en samlet fødevarepolitik i EU baseret på flere søjler, herunder udvikling af kortere fødevarekæder, er blevet fremhævet i to udtalelser fra EØSU ⁽¹⁾.

2.2. Der gennemføres et stigende antal initiativer på lokalt og regionalt plan med henblik på at støtte alternative fødevarsystemer og korte fødevarekæder. En samlet fødevarepolitik bør bygge på, stimulere og udvikle fælles styring på alle niveauer, dvs. på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk niveau. Dermed skabes der en ramme, som er gunstig for udviklingen af sådanne initiativer uanset deres skala, og som er nødvendig for realiseringen af bæredygtighedsmålene i Europa.

2.3. I denne forbindelse tegner agroøkologien sig som et nyt landbrugs- og fødevarerparadigme, der ledsager udviklingen af disse nye former for forsyningspraksis og fødevarerproduktion.

2.4. Nærværende udtalelse sigter mod at se på, hvordan producenter og forbrugere bringes sammen i kortere fødevarekæder, og hvordan agroøkologien udvikler sig med henblik på at identificere de vilkår og redskaber, der gør det muligt at styre fødevarsystemet i retning af en fuld realisering af bæredygtighedsmålene.

3. Udvikling af korte fødevarekæder

3.1. EU definerer i politikkerne for udvikling af landdistrikterne (forordning (EU) nr. 1305/2013) denne afsætningsform som en »forsyningskæde med et begrænset antal økonomiske aktører, der beskæftiger sig med samarbejde, lokal økonomisk udvikling og nære geografiske og sociale forbindelser mellem producenter, forarbejdningsvirksomheder og forbrugere« ⁽²⁾.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om mere bæredygtige fødevarsystemer (EUT C 303 af 19.8.2016, s. 64) og EØSU's udtalelse om civilsamfundets bidrag til udviklingen af en samlet fødevarepolitik i EU (EUT C 129 af 11.4.2018, s. 18).

⁽²⁾ Forordning (EU) nr. 1305/2013.

3.2. Fødevaredistributionen har undergået gennemgribende forandringer siden slutningen af 1990'erne. En bedre viden om ernæring og den ene sundhedskrise efter den anden som følge af dårlig landbrugspraksis og agroindustriel praksis har fået et stigende antal forbrugere til at stille nye kvalitetskrav, som blandt andet omfatter henvisninger til sundhed og bæredygtig udvikling ⁽³⁾. Dereguleringen af landbrugsmarkederne, den store prisvolatilitet og priser, der ofte er lavere end fremstillingsprisen, lave landbrugsindkomster og øget interesse blandt forbrugerne for sunde fødevarer af høj kvalitet tilskynder nogle landbrugere til at ændre deres produktions- og afsætningsmetoder. Der kan ses diversificeringstiltag i hele kæden fra produktion til forbrug. Nye landbrugsprodukter dukker op. Producenterne må tage initiativ til at søge nye markeder eller finde nye måder at sælge på i korte kæder for at sikre lønsomheden af den menneskelige og økonomiske investering i diversificering, og praksis udvikler sig hen imod større bæredygtighed tilskyndet af den tættere forbindelse mellem producenter og forbrugere. I 2015 påpegede Europa-Parlamentets Forskningstjeneste (EPRS), at 15 % af landbrugerne solgte halvdelen af deres produktion gennem korte kæder, og en Eurobarometerundersøgelse fra 2016 viste, at fire ud af fem EU-borgere fandt det vigtigt at styrke landbrugerens rolle i landbrugsfødevarekæden. Korte forsyningskæder vinder frem i Europa, men på en uensartet måde landene imellem.

3.3. Der findes således utallige direkte salgsformer. Ud over de traditionelle former som salg fra eller uden for gårde udvikles der andre initiativer. En af de mest dynamiske innovationssektorer i de sidste 20 år er de lokale solidariske partnerskaber mellem forbrugere og producenter om levering af hovedsageligt økologiske »madkasser« på kontraktbasis, som er udviklet og tilrettelagt af den internationale organisation Urgenci. I mange lande kan der også ses kollektive tiltag, der går ud på at øge sektorens dynamik ved at afholde messer eller lokale arrangementer såsom »Campagna amica«-netværket i Italien. Andelssektorens bidrag er meget stort. Det er en sektor, som tiltrækker unge og ofte entusiastiske nyetablere.

3.4. Den meget positive indvirkning af korte fødevarekæder blev understreget i ovennævnte udtalelse ⁽⁴⁾, særlig med hensyn til varenes friskhed og smags- og ernæringsmæssige kvalitet. Efter at der i de seneste 30 år har udviklet sig et globalt fødevaresystem, er det en anerkendt og fælles opfattelse, at tættere forbindelser mellem producenterne og forbrugerne og lokale systemer har mange gavnlige virkninger. Korte fødevarekæder forbedrer de små landbrugs merværdi og rentabilitet, de gør det muligt at sælge udvalgte produkter, der »fortæller en historie«, til forbrugerne, der så er parate til at betale mere, og de skaber aktiviteter og sociale forbindelser i landdistrikterne. En forbedret kvalitet af fødevareproduktionen og afsætningskæderne bidrager til at bevidstgøre forbrugerne om fødevarernes værdi og om madspild og dermed til at mindske fødevarernes indvirkning på klimaændringerne.

3.4.1. Denne afsætningsform skaber positive eksternaliteter for hele lokalsamfundet (arbejdspladser, som ikke kan flyttes ud, bevarelse af merværdi i lokalområdet, tiltrækning af turister og fastboende). Disse bredere eksternaliteter bør tages i betragtning i støtten til udviklingen af korte fødevarekæder og i territoriernes dynamik.

3.4.2. Det vrirler med initiativer vedrørende korte fødevarekæder med udgangspunkt i sociale, organisatoriske og territoriale innovationer, som er ved at blive struktureret. I mange undersøgelser fremhæves den territoriale dimension og den kollektive identitet som nøglefaktorer for deres bæredygtighed og holdbarhed. Udfordringen består derfor i at sikre midlerne til at skabe territoriale fødevaresystemer baseret på en lokal forvaltning, som er repræsentativ for aktørerne selv ⁽⁵⁾.

3.5. Internettet viser sig at være et nyt felt for udforskning og innovation af de korte forsyningskæder. Den almindelige udbredelse af internettet i det seneste årti har også gjort sig gældende for de korte fødevarekæder. Ved at tilbyde et større marked end det klassiske producentmarked bidrager det også til en bedre og mere gnidningsfri handel. Der er oprettet mange bestillingsplatforme på internettet i de seneste fem år. Disse »fødevarehubs« formidler direkte kontakt mellem producenter og forbrugere, blandt andet for produkter, som kun findes lokalt. De gør det muligt for både producenter og forbrugere at slå sig sammen om gruppeindkøb/-salg, hvilket letter logistikken i den korte fødevarekæde. Digitaliseringen anvendes også på andre måder i produktionen og forarbejdningen af produkterne.

4. Agroøkologi — en ny tilgang til landbrug

4.1. Under sit andet internationale symposium om agroøkologi, som blev afholdt i Rom i 2018, foreslog FAO følgende definition på agroøkologi: »anvendelse af økologiske koncepter og principper til at optimere samspillet mellem planter, dyr, mennesker og miljø uden at glemme de sociale aspekter, som bør medtages for at sikre et bæredygtigt og retfærdigt fødevaresystem. Agroøkologien kan ved at skabe synergier ikke alene bidrage til fødevareproduktion, fødevarer sikkerhed og ernæring, men også til at genoprette de økosystemtjenester og den biodiversitet, som har afgørende betydning for et bæredygtigt landbrug« ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Codron, J.-M., Sirieix, L., Reardon, T., »Social and Environmental Attributes of Food Products: Signaling and Consumer Perception, With European Illustrations«, *Agriculture and Human Values*, bind 23, nr. 3, 2006, s. 283-297.

⁽⁴⁾ Jf. fodnote 1.

⁽⁵⁾ Le Velly, R., »Dynamiques des systèmes alimentaires alternatifs« (de alternative fødevaresystemers dynamik), *Systèmes agroalimentaires en transition (landbrugsfødevaresystemer under omstilling)*, Édition Quae, 2017, s. 149-158.

⁽⁶⁾ <http://www.fao.org/about/meetings/second-international-agroecology-symposium/en/>

4.2. Agroøkologien består af tre hoveddimensioner. Den første dimension er den agroøkologi, der vandt frem allerede i 1920'erne som et sæt videnskabelige fagområder (fysik, kemi, økologi, fysisk planlægning), der behandler landbrug i komplekse systemer af samspil i agroøkosystemet. Den anden dimension er agroøkologi som en række bæredygtige landbrugsmetoder, der optimerer og stabiliserer afgrøderne. Endelig er den tredje dimension agroøkologi som social bevægelse, der stræber efter fødevareruverenitet og nye multifunktionelle roller for landbruget (?). Agroøkologien har også udviklet sig i retning af en større inddragelse af fødevarerudfordringerne, som det fremgår af dokumenter såsom »Redesigning the food system« (Hill, 1985) og »Agroecology: The Ecology of Sustainable Food Systems«, et referenceværk af Steve Gliessman.

4.3. Agroøkologi bygger på en fælles søjle med 10 principper, der er defineret og fastlagt af FAO, og som sigter mod at hjælpe landene til at omlægge deres fødevarer- og landbrugssystemer, udbrede bæredygtigt landbrug og opfylde målet om »ingen sult« og mange andre mål for bæredygtig udvikling:

- **diversitet, synergier, effektivitet, modstandskraft, genanvendelse, fælles skabelse og vidensdeling** (beskrivelse af fælles karakteristika for agroøkologiske systemer, grundlæggende praksis og innovative tilgange)
- **menneskelige og sociale værdier, madkultur og -traditioner** (kontekstuelle karakteristika)
- **cirkulær og solidarisk økonomi, ansvarsbevidst forvaltning** (vækstmiljø).

Agroøkologiens ti principper er knyttet til hinanden og er indbyrdes afhængige (⁸).

4.4. På grundlag af disse 10 principper kan flere landbrugsformer gøre krav på benævnelsen: økologisk landbrug, der anvender samme principper inden for nogle standardrammer (EU-forordning om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter (?)), biodynamisk landbrug, integreret landbrug, skovlandbrug, der kombinerer afgrøder og skovbrugsproduktion, og permakultur har et fælles fundament, som er en kompleks og systemisk tilgang til landbrug, der strækker sig fra produktion til fødevarerforbrug. Den centrale rolle, der spilles af bevarelsen af jordbundens kvalitet og livet i jordbunden i forbindelse med disse former for landbrug, bør fremhæves.

Agroøkologi udgør et paradigmeskifte for landbruget med henblik på at bekæmpe klimaændringerne, genetablere levende økosystemer og beskytte vandet, jorden og alle de ressourcer, som landbrugsproduktionen er afhængig af. Alle de tiltag, som landbrugerne iværksætter, og som har til formål at genoverveje dyrkningspraksis og forbindelserne med økosystemet med henblik på at nedbringe de negative eksternaliteter og øge de positive eksternaliteter, bør tilskyndes. Nedbringelse af kemiske hjælpemidler, indførelse af større diversitet i rotationerne, et landbrug, der bevarer og beskytter biodiversiteten, er alle faser, der bør fremmes på vejen til en agroøkologisk omstilling af alle bedrifter i Europa.

4.5. Den sociale bevægelse, der i 1970'erne og 1980'erne spredtes fra Latinamerika af organisationer som Via Campesina, igangsatte den eksponentielle internationale udvikling af denne tilgang til fødevarer systemet i dets tre dimensioner (videnskabelig, teknisk og social). Europa er også inddraget i denne bevægelse. FAO afholdt et første symposium i Rom i september 2014 om agroøkologi for at fremme fødevarer sikkerhed og ernæring efterfulgt af flere regionale seminarer, herunder et for Europa i Budapest i november 2016, og organisationen anbefaler, at agroøkologien udvikles, således at målene for bæredygtig udvikling og Parisaftalen kan gennemføres. Næste arrangement finder sted i Europa i slutningen af 2019. EU's forskningsprogram Horisont 2020 omfatter mange temaer i tilknytning til agroøkologi, økologisk landbrug og korte fødevarer kæder, og EIP-AGRI, der ligeledes har undersøgt disse emner for landbrugsudviklingen, tilrettelægger det kommende topmøde om landbrugsinnovation og agroøkologi i Frankrig i juni 2019.

4.6. Der er lidt efter lidt blevet fastsat institutionelle rammer for agroøkologi, især i Frankrig (¹⁰). Ved at medtage agroøkologi i de franske landbrugslove og indføre juridiske og økonomiske værktøjer har Frankrig gjort agroøkologi til et omdrejningspunkt i sin landbrugsudvikling (¹¹). Flere specifikke franske programmers finansielle midler og retningslinjer har skabt og støttet en betydelig dynamik i form af fælles projekter mellem landbrugere, der leder landbrugsudviklingen og -produktionen hen mod større bæredygtighed (¹²).

(?) <https://pubs.iied.org/14629IIED/?c=foodag>

(⁸) <http://www.fao.org/3/i9037en/i9037en.pdf>

(⁹) Rådets forordning (EF) nr. 834/2007 af 28. juni 2007 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 2092/91

(¹⁰) Ifølge S. Bellon.

(¹¹) Artikel 1, som ændret ved lov om landbrugets fremtid, der blev vedtaget den 13. oktober 2014, *Lov om landbrug og havfiskeri*.

(¹²) EIP Agroecology Europe: <http://www.agroecology-europe.org/>

4.6.1. Blandt agroøkologiens overbevisende resultater, som fremhæves i akademiske arbejder og formidles af udviklingsorganer, kan nævnes:

- for landbrugerne: forbedring af jordens frugtbarhed, lavere produktionsomkostninger, større beslutningsfrihed, udvikling af landbrugssystemernes klimatilpasningsevne og styrkelse af erhvervets anseelse
- for forbrugerne: sundheds- og ernæringsmæssig kvalitet af fødevarer og vand, bevarelse af biodiversitet og landskaber samt sikkerhed med hensyn til landbrugsmetoder (husdyravl og afgrøder) ⁽¹³⁾.

4.6.2. Disse resultater forstærkes af de agroøkologiske projekters kollektive dimension, landbrugernes engagement som forslags- og innovationskapacitet på deres område, ønsket om at gøre det bedre og behovet for at reducere deres produktionsomkostninger. Med internetplatforme ⁽¹⁴⁾ kan der opnås den nødvendige kapitalisering af de frembragte tekniske og videnskabelige referencer og vidnesbyrd fra landbrugere, som har gennemført denne omstilling, og ikke mindst virkningerne af uddannelse og kollektive arbejds- og informationsarrangementer.

4.6.3. Uddannelsen af fremtidige landbrugere på offentlige landbrugsuddannelsesinstitutioner har blandt andet til formål at bidrage til agroøkologiens udbredelse. Det pædagogiske indhold om emnet er mere og mere omfattende ⁽¹⁵⁾, og eleverne er mere tilbøjelige til at fremme agroøkologisk omstilling og produktion i deres fremtidige erhvervsaktivitet ⁽¹⁶⁾. Det franske uddannelsesprogram om omstilling til agroøkologi omfatter bedre kost til eleverne ved at indføre lokale, tilberedte produkter i landbrugsgymnasiernes kantinemenuer og dermed gøre dem mere bevidste om fødevarsørgsmål.

4.6.4. For at ledsage omstillingen i lokalområderne har den franske regering indført territoriale fødevarerprojekter, hvor frit oprettede fællesskaber udformer de foranstaltninger, der er nødvendige for at forbedre det lokale fødevarerystem. Det ser ud til, at programmerne trods utilstrækkelige midler vækker interesse, og resultaterne er lovende.

4.7. **Korte fødevarerækker og agroøkologi — samme omstillingsproces**

4.7.1. Agroøkologi kendetegnes blandt andet ved komplementariteten af de mange forskellige produktionsformer på bedrifterne. Det er vigtigt for agroøkologiske produkter fra både husdyravl og jordbrug, at der skabes nye og varige afsætningsmuligheder. Korte fødevarerækker synes derfor at være et passende svar på denne omstillingsudfordring.

4.7.2. Endelig bør det fremhæves, at kombinationen af agroøkologi og korte fødevarerækker på europæisk, nationalt og lokalt plan i dag fører til, at der spirer en territorial fødevarerforvaltning frem med nye former for inddragelse af aktørerne. Disse procedurer for at genskabe forbindelsen mellem byerne og deres omkringliggende fødevarerproduktionsområde er allerede i gang mange steder: Milano i Italien, Montpellier i Frankrig, Gent, Bruxelles og Liège i Belgien og Toronto i Canada.

5. **Udvikling af korte forsyningskæder og agroøkologi til fremme af bæredygtige fødevarerystemer**

5.1. **Bidrag til fødevarer af høj kvalitet**

5.1.1. I 2012 fremhævede et europæisk forskningsprogram, der blev gennemført i fællesskab med universitetet i Coventry, om korte forsyningskæder og lokale fødevarerystemer, og hvori også Kommissionens generaldirektorater for landbrug og sundhed deltog, at kvalitet, sporbarhed og gennemsigtighed bør være centrale elementer i forbindelse med køb og salg. EU bør derfor give producenter og forbrugere midler til at opbygge og stabilisere disse tre elementer uanset den korte forsyningskædes form. Det kan konstateres, at størstedelen af de produkter, der sælges gennem korte forsyningskæder, stammer fra økologisk landbrug eller ikkecertificerede metoder uden brug af syntetiske hjælpestoffer, afhængigt af landet. Det synes at være en central forudsætning for en tæt forbindelse mellem agroøkologi og korte forsyningskæder. Agroøkologiens principper og rammer kan således skabe et tilstrækkelig stærkt og stabilt tillidsgrundlag — uden nødvendigvis at indgå i et kvalitetsmærket landbrugssystem — til, at forbrugerne kan finde den kvalitet, sporbarhed og gennemsigtighed, som er nødvendig for de korte forsyningskæders udvikling og bæredygtighed. Forbrugernes og andre producenters regelmæssige besøg på bedrifterne ser ud til at være en effektiv »deltagerorienteret garanti«, som kan forbedre gennemsigtigheden, udformningen af kontekstbaserede indikatorer og tilsynet med agroøkologiske metoder ⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Claveirol, C., »La transition agroécologique: défis et enjeux«(omstilling til agroøkologi: udfordringer), *Udtalelser fra CESE (Frankrigs økonomiske, sociale og miljøpolitiske råd)*, 2016.

⁽¹⁴⁾ <https://rd-agri.fr/>

⁽¹⁵⁾ <https://pollen.chlorofil.fr/?s=agroecologie>

⁽¹⁶⁾ http://www.bergerie-nationale.educagri.fr/fileadmin/webmestre-fichiers/formation/articles_presse/Plan_EPA1-bilan-Fevrier_2019.pdf

⁽¹⁷⁾ <http://www.cocreate.brussels/-CosyFood->

5.1.2. På det individuelle plan viser de seneste undersøgelser, at korte fødevarekæder forbedrer den enkeltes sundhed mærkbart. Dels bliver man mere opmærksom på det, man spiser, og den måde, fødevarerne produceres på. Dels er der tale om meget virkningsfulde sociale læringssteder, herunder hvad angår sund fødevareadfærd.

5.2. **Tilgængelighed og fødevarerikthed**

5.2.1. I flere europæiske forskningsprojekter ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾ påpeges det, at de korte forsyningskæder er ved at blive struktureret og organiseret og ændrer sig fra at være et nichemarked til at blive reelle fødevarerforbrugsvaner. Det har blandt andet været muligt gennem netværksamarbejde mellem en lang række aktører på EU-niveau i projekter med støtte fra forskellige europæiske finansieringsprogrammer. Dette opsving begrænses imidlertid af, at visse produkter er vanskeligt tilgængelige for lavindkomsthusholdninger. Det vil være relevant at videreføre arbejdet fra EØSU's tidligere udtalelser om, hvordan man kan lette forbrugernes adgang til disse fødevarer. Flere relevante forskningsprojekter om dette spørgsmål er ved at være afsluttet i Frankrig (RMT Alimentation ⁽²⁰⁾), Projet Casdar ACCESSIBLE ⁽²¹⁾, og territoriale fødevarerprojekter ⁽²²⁾).

5.2.2. Blandt de tilgængelige instrumenter kan forsknings- og innovationsmidler fra EIP-AGRI og Generaldirektoratet for Forskning og Innovation til det kommende Horisont Europa-program afsættes til agroøkologi og korte fødevarekæder. Under den fremtidige fælles landbrugspolitik bør der mobiliseres økoordninger (*ECO-schemes*), som tilskynder landbrugerne til gradvis at indføre agroøkologiske metoder og fremmer systemernes udvikling hen mod korte forsyningskæder. Det samme gælder foranstaltningerne under anden søjle som f.eks. miljø- og klimavenlige landbrugsforanstaltninger og den investeringsstøtte, der er nødvendig for at indføre dem, samt omstillings- og afsætningsværktøjer. Der bør udvikles egnede uddannelses- og rådgivningsforanstaltninger og lokale aktiviteter takket være LEADER-programmerne. Desuden kan samhörighedsfondene yde støtte til territoriale initiativer.

5.2.3. Der bør udvikles hensigtsmæssige regler, der gør det muligt at foretage offentlige indkøb i korte fødevarekæder, hvilket konkurrencereglerne forhindrer i øjeblikket. Det er ligeledes nødvendigt med regler, der er tilpasset korte fødevarekæder. Forordning (EF) nr. 852/2004 om fødevarerhygiejne ⁽²³⁾ åbner mulighed for en fleksibel anvendelse af HACCP-systemet (Hazard Analysis Critical Control Point System) over for småproducenter, hvilket bør udnyttes i alle EU-medlemsstaterne. Det samme gælder reglerne for mærkning af produkter. Oprindelsesmærkning (f.eks. i restauranter og institutionskøkkener) af forarbejdede fødevarer kan spille en understøttende rolle: Hvis en fødevarers oprindelse gøres gennemsigtig, er der større sandsynlighed for, at forbrugeren vælger det produkt eller den ret, der er blevet fremstillet lokalt, også selv om prisen er højere. 4G-dækning (telefon og internet) i landdistrikter har stor betydning for fremme af adgangen til og kontakten med forbrugere i kraft af den digitale udvikling.

5.2.4. En bekymring, der ofte kommer til udtryk, går ud på, hvorvidt agroøkologien og de nære forsyningskæder vil være i stand til at brødføde verden og de 10 milliarder mennesker, der forventes at leve på jorden i 2050. Mange forskningsorganisationers rapporter er utvetydige i den henseende: På internationalt niveau er det nødvendigt og muligt at udvikle agroøkologien og mobilisere ressourcer i og uden for landbruget i lyset af de tvingende økonomiske, miljømæssige og sociale omstændigheder. I Europa viser nyere rapporter fra IDDRI (institut for bæredygtig udvikling og internationale forbindelser), at det er muligt at brødføde hele Europas befolkning i 2050 gennem en gradvis agroøkologisk omlægning, som omfatter husdyr, afgrøder og træer, med et mål om nul CO₂-emission.

5.3. **Vejen til agroøkologi**

5.3.1. Udrulningen af agroøkologi i EU bør understøttes af en struktureret handlingsplan og ved hjælp af forskellige redskaber på en række offentlige og private indsatsområder, som dækker mange aspekter: uddannelse, landbrugsudvikling, omlægning af støtteordningerne, tilpasning af lovgivningen, områdespecifikke produktionsgrene, genetisk udvælgelse, oversøiske regioner og international indsats ⁽²⁴⁾. Det vil derfor være relevant, at EU arbejder på støttemulighederne for at sikre, at agroøkologi og korte forsyningskæder kan udvikles sammen og forenes med henblik på deres fælles bæredygtighed. Det er vigtigt, at dette aktionsredskab er tilstrækkeligt ambitiøst til, at mange landbrugsvirksomheder kan engagere sig langsigtet i en sådan omstilling. Tidsaspektet er vigtigt, da det både vil give aktørerne tid til at involvere sig, men også sætte dem, der gør det, i stand til at foretage en fuldstændig omstilling til et system, som det i realiteten er kompliceret at indføre.

⁽¹⁸⁾ https://ec.europa.eu/eip/agriculture/sites/agri-eip/files/eip-agri_brochure_short_food_supply_chains_2019_en_web.pdf

⁽¹⁹⁾ <http://www.shortfoodchain.eu/news/>

⁽²⁰⁾ www.rmt-alimentation-locale.org/

⁽²¹⁾ <http://www.civam.org/images/M%C3%A9lanie/AcceCible/PRESENTATION-Accessible.pdf>

⁽²²⁾ <http://rnp.at.fr/les-projets-alimentaires-territoriaux-pat/>

⁽²³⁾ Forordning (EF) nr. 852/2004.

⁽²⁴⁾ Claveirol, C., »La transition agroécologique: défis et enjeux«(omstilling til agroøkologi: udfordringer), *Udtalelser fra CESE (Frankrigs økonomiske, sociale og miljøpolitiske råd)*, 2016.

5.3.2. En samlet fødevarepolitik, som EØSU har slået til lyd for i flere år, og som forvaltes af et europæisk råd for fødevarer, hvori EØSU kunne være den drivende kraft, og som i de berørte generaldirektorater samordnes af en næstformand for Kommissionen, kan udgøre rammerne for et program. Forslaget om en fælles fødevarepolitik er blevet bragt op på EU-plan gennem IPES-Food's arbejde ⁽²⁵⁾.

5.3.3. FAO's arbejde kan være inspirationskilde til udviklingen af agroøkologi på europæisk plan. Anbefalingerne fra det regionale symposium om agroøkologi for bæredygtigt landbrug og bæredygtige fødevarer i Europa og Centralasien er særligt nyttige i den henseende. Vejledningen om etablering af forbindelser mellem små bedrifter og markederne, der blev vedtaget af udvalget for den globale fødevarerikkerhed i 2016, anbefaler landene at støtte de territoriale (lokale, regionale og nationale) markeder med henblik på realisering af bæredygtighedsmålene.

Bruxelles, den 17. juli 2019.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁵⁾ IPES-Food, *Towards a Common Food Policy for the European Union*, Bruxelles, IPES Food, 2017.